

Datum

2019-10-04

Vår referens

Emma Möller

Utvecklingssamordnare

emma.moller@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående Motion av Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour om slöjförbud i förskolan och grundskola GRF-2019-18845

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har överlämnat en motion från Sverigedemokraterna, om slöjförbud i förskolan och skolan, till bl.a. grundskolenämnden och förskolenämnden för yttrande. Grundskoleförvaltningen anser att det inte är möjligt att införa ett generellt förbud för slöja eftersom rätten att bära religiös klädsel är skyddad genom regeringsformen, europakonventionen och diskrimineringslagen. Det är därav inte möjligt att införa ett förbud mot slöja som har stöd i lag. Stor restriktivitet ska även gälla vid tillämpning av undantag. I enstaka fall kan det finnas utrymme att förbjuda heltäckande slöja vid olika moment i undervisningen och det är läraren tillsammans med rektor som från fall till fall ska avgöra om klädseln väsentligt försvårar kontakten och samspelet mellan lärare och elever och därmed uppfyller kraven för att kunna förbjuda heltäckande slöja vid något enstaka tillfälle. Grundskoleförvaltningen föreslår därför att grundskolenämnden utifrån vad som ovan beskrivits föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Förslag till beslut

Grundskolenämnden föreslås besluta

1. Grundskolenämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande och skickar det till kommunfullmäktige.
2. Grundskolenämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Beslutsunderlag

- Motion av Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour (SD) om slöjförbud i förskolan och grundskola
- G-Tjänsteskrivelse GRNAU 2019-10-11 Remiss angående Motion av Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour om slöjförbud i förskolan och grundskola
- Förslag till yttrande GRNAU 2019-10-11 Remiss angående Motion av Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour om slöjförbud i förskolan och grundskola

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2019-10-11

Grundskolenämnden 2019-10-23

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige.

Ärendet

Kommunfullmäktige har överlämnat en motion från Sverigedemokraterna, om slöjförbud i förskolan och skolan, till bl.a. grundskolenämnden och förskolenämnden för yttrande senast den 2 december 2019. I motionen beskriver Sverigedemokraterna att slöjan signalerar ojämställdhet mellan könen samt att det enbart är flickor som drabbas av de religiösa kraven.

Sverigedemokraterna anser att de värderingar slöjan representerar inte hör hemma i den svenska skolan samt att den värderingsstyrda slöjan bör förbjudas i Malmö stads förskolor och grundskolor. Ett slöjförbud anser Sverigedemokraterna skulle komma åt problemen med hedersförtryck och religiöst tvång. Sverigedemokraterna föreslår kommunfullmäktige besluta:

- Att uppdra åt grundskolenämnden att införa ett förbud mot värderingsstyrda slöjor i Malmö stads grundskolor.
- Att uppdra åt förskolenämnden att införa förbud mot värderingsstyrda slöjor i Malmö stads kommunala förskolor.

Rättslig reglering

I Sverige är religionsfrihet en av de grundläggande fri- och rättigheterna som skyddas i regeringsformen. Enligt regeringsformen ska det allmänna motverka diskriminering av människor p.g.a. kön, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd eller ställning i övrigt. Europakonventionen skyddar också religionsfriheten. Friheten att utöva sin religion eller tro får, enligt Europakonventionen, endast underkasta sig sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter¹.

I diskrimineringslagen anges att en utbildningsanordnare inte får, varken direkt eller indirekt, diskriminera en elev i verksamheten. Diskrimineringslagen beskriver även att utbildningsanordnaren ska arbeta för att främja lika rättigheter och möjligheter för barn, elever och studenter, så kallade aktiva åtgärder. Det är utbildningsanordnaren som har det yttersta ansvaret för att barn, elever och studenter inte diskrimineras (på grund av någon av de sju diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder) på en förskola, skola eller högskola².

Utbildningen ska enligt skollagen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling³.

¹ Religionsfrihet: 2 kap 1-2§ regeringsformen (1974:152) och artikel 9 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

² 2 kap diskrimineringslagen 2008:567.

³ Utformningen av utbildningen: 1 kap 5§ skollagen (2010:800).

Skolverkets bedömning

Skolverket har i sin juridiska vägledning Mer om ”Elever med heltäckande slöja i skolan”, gjort en bedömning om det är möjligt för en huvudman att förbjuda heltäckande slöja i skolan. Av denna framgår i huvudsak följande. Klädsel är något som normalt bestäms av individen själv. Utgångspunkten är att en skolhuvudman ska visa respekt för enskilda elevers val av klädsel och liknande, särskilt när det är fråga om religiöst betingade uttryck. Religionsfriheten, och därmed rätten att bära religiös klädsel, är skyddad genom regeringsformen, europakonventionen och diskrimineringslagen. Generella förbud mot heltäckande slöja utan att ta hänsyn till de specifika förutsättningarna för deltagandet är inte tillåtet. Det finns dock möjligheter att i ett enskilt fall förbjuda elever att bära heltäckande klädsel, vilket framgår av förarbetena till diskrimineringslagen⁴. Där anges att detta gäller när klädseln i enskilda fall väsentligt skulle försvåra kontakten och samspelet mellan lärare och elever eller medföra särskilda risker vid laborationer eller liknande övningar. Ett avsteg från diskrimineringsförbudet bör emellertid i ett sådant sammanhang motiveras av ett syfte som ligger inom ramen för verksamhet som regleras i skollagen⁵.

Förskoleförvaltningen i Malmö stad har tagit fram en vägledning avseende förskolans uppdrag och hantering av barns klädsel. Grundskoleförvaltningen anser att vägledningen kan vara aktuell även för elever i de lägre årskurserna inom grundskoleförvaltningen. Avsikten med vägledningen är att belysa gränserna mellan å ena sidan förskolans uppdrag enligt skollag och läroplan och å andra sidan vårdnadshavares möjligheter till inflytande över utbildningen. När det gäller barn i de lägre årskurserna är det i regel vårdnadshavarna som bestämmer vilken klädsel barnet ska ha på sig i skolan. Vårdnadshavarna ska, i takt med barnets stigande ålder och utveckling, ta allt större hänsyn till dess synpunkter och önskemål. Förskolans (och även skolans) personal ska som huvudregel inte utföra vårdnadshavarnas önskemål om fostran av barnet såvida detta inte ligger inom ramen för förskolans/skolans uppdrag enligt läroplanen. Det ingår därmed inte i personals uppdrag att utifrån vårdnadshavarnas önskemål tvinga barn att ta på sig eller av sig specifika klädesplagg (exempelvis slöja). Tvång kring klädesplagg, utan att det är motiverat utifrån omsorgsuppdraget (till exempel om det är mycket kallt ute) skulle därmed kunna utgöra kränkande behandling i skollagens mening. En professionell bedömning måste alltid göras i det enskilda ärendet. Det är samtidigt viktigt att medarbetare i förskolan/skolan inte uttrycker negativa synpunkter om ett barn frivilligt bär religiös klädsel eller, till exempel, klär sig i kläder som bryter mot den binära/linjära könsnormen. Personal bör alltså, så länge barnet är med på saken och inte far illa, vara tillmötesgående mot barn och vårdnadshavare om önskemålen inte inkräktar på personalens utrymme att utföra sina övriga uppgifter, eller står i strid med uppdraget enligt läroplanen. Religionsfriheten och rätten att bära religiös klädsel är skyddad genom regeringsformen, europakonventionen och diskrimineringslagen. Respekt ska därför visas för enskilda barns och elevers val av klädsel och liknande, särskilt när det är fråga om religiöst betingade uttryck⁶.

Bedömning

Sammanfattningsvis anser grundskoleförvaltningen att det inte är möjligt att varken tvinga ett barn att mot sin vilja ta på sig en slöja eftersom det inte är en del av skolans uppdrag eller införa ett *generellt* förbud för slöja eftersom rätten att bära religiös klädsel är skyddad genom

⁴ Ett starkare skydd mot diskriminering (prop. 2007/2008), sid. 196 f.

⁵ Skolverkets juridiska vägledning från 2012, Mer om ”Elever med heltäckande slöja i skolan”.

⁶ Vägledning om förskolans uppdrag och hantering av barns klädsel, Förskoleförvaltningen 2018.

regeringsformen, europakonventionen och diskrimineringslagen. Det är därav inte möjligt att införa ett förbud mot slöja som har stöd i lag. Stor restriktivitet ska även gälla vid tillämpning av undantag. I enstaka fall kan det finnas utrymme att förbjuda heltäckande slöja vid olika moment i undervisningen och det är läraren tillsammans med rektor som från fall till fall ska avgöra om klädseln väsentligt försvårar kontakten och samspelet mellan lärare och elever och därmed uppfyller kraven för att kunna förbjuda heltäckande slöja vid något enstaka tillfälle.

Grundskoleförvaltningen föreslår därför att grundskolenämnden utifrån vad som ovan beskrivits föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Ansvariga

Helena Plantin Enhetschef

Anette Enhav Avdelningschef

Anders Malmquist Förvaltningschef